

KÖMÜR ÜRETİMİNDE HEDEFLER TUTMADI

'Ak İcraatlar' karardı

2002-2011 dönemi, ülkemiz kömür sektörü bakımından olumsuzluklarla doludur. Bu dönemde Zonguldak Kömür Havzası'ndaki kömür üretiminin 10 kattan fazla artırılacağı yönündeki propaganda yıllarca sürdürülmüş, ancak dönem sonunda görülen gerçek; Havza'da kömür üretiminin 9 yıldır yerinde saydığıdır. Havza'nın 2001 yılında 2.4 milyon ton satılabilir kömür üretimi 2010 yılında sadece 2.6 milyon ton düzeyinde gerçekleştirilebilmiştir.

"Taşkömürü üretimini artıracamız" söylemlerinin bir türlü gerçeklere dönüşmeyeceği sonunda bu parti tarafından da anlaşılmalı ve AKP'nin söz konusu dönemde yürüttüğü icraatını ortaya koyan "AK İcraatlar" dokümanında uzun süre yer verilen "Taş kömürde üretimi 10 kattan fazla artırdık! Türkiye'nin Taşkömürü Kurumu'nun 25 kömür sahasını özel sektöre açtık. Böylece bu sahalardaki yıllık taş kömürü üretimini 5 milyon tona çıkardık" ifadesi yakın zamanda dokümanın içerisinden çıkarılmıştır.

AKP döneminde, özel sektör tarafından planlanan küçük ölçekli iki termik santral dışında, yerli kömüre dayalı tek bir elektrik üretim santralının temeli atılmamıştır. Bunun doğal sonucu olarak, yerli kömürümüzün toplam elektrik üretimi içerisinde 2001 yılında yüzde 30 olan payı 2010 yılında yüzde 18 düzeyine kadar düşmüş; yerli kömür yerine ithal doğalgaz ve ithal kömür tercih edilmiştir.

Zaten AKP'nin "AK İcraatlar" dokümanında yer alan "Türkiye'nin yerli kaynaklardan elektrik üretiminde büyük artışlar sağladık" ifadesi de alelacele dokümandan çıkarılmak zorunda kalmıştır. Dokümandan çıkarılan bir diğer "icraat" ise Afşin-Elbistan Linyit Havzası'na ilişkindir.

Afşin-Elbistan B Santrali'nin temeli 2000 yılında atılmıştır. Santral bitmiş, ancak santrale yakıt sağlayacak kömür ocağı 10 yıldır hazırlanamamıştır.

Kömür ocağını hazırlama sürecinde yapılan hatalar şaşkınlık vericidir. Söz konusu hataların sonucunda, Dünya madencilik tarihinde örneğine kolay rastlan-

mayacak boyutta bir ocak kazasına neden olunmuş, kömür ocağı kullanılamaz hale getirilmiştir. Olayda 11 can kaybı vardır.

Planlama ve uygulama hataları nedeniyle, Afşin-Elbistan B Santrali'nin kurulmasıyla kurulması arasında 10 yıldır önemli bir fark yoktur.

"Afşin-Elbistan C ve D kömür sahalarını özel sektöre açıyoruz!" sloganıyla yola çıkılmış; ancak bırakın yeni kömür sahalarını işletmeye almayı, çok önceden hazırlanması zorunlu olan sahalara dahi perişan edilmiş, kamu yanlış uygulamalarla zarara uğratılmıştır. Afşin-Elbistan Kömür Havzası, enerji bağımlılığının azaltılmasında ülkemizin en önemli yerli enerji kaynaklarından birine sahiptir. Ancak burada yapılan hatalarla bir ülkenin umudu hayal kırıklığına dönüşürülmüştür.

Sonuç olarak, bu dönemde, ülkemizin en önemli yerli enerji kaynağı olan kömürlerimizden yararlanılamamıştır.

Enerji ithalatı hızla yükselmiş, enerjide dışa bağımlılığımız artmıştır.

Enerji güvenlik açığı alarm verecek noktaya getirilmiştir.

Kömür sektöründe iş kazaları, ölümler, yaralanmalar zirve yapmıştır.

Kömür sektöründe işsizlik, emek sömürsü artmış; düşük ücretle aşırı çalışmaya, taşeronlaşmaya, sendikasılaşmaya göz yumulmuştur. ■

Türkiye'nin son on yılında kömür ve kömürden üretilen enerji üzerine yapılan planlamalar tutmadı. İktidarın 'Ak İcraatlar' kitapçığından taşkömürü ve yerli kaynakların kullanımına ilişkin ifadeler bu nedenle çıkarıldı.

ENERJİ POLİTİK

Doç. Dr. Mitat ÇELİKPALA
Kadir Has Üniversitesi Öğretim Üyesi

Jeopolitik önlem yetmez

Türkiye'nin enerji politikasının şekillendirilmesinde söz sahibi konumdaki kurumların başında Enerji ve Dışişleri bakanlıkları geliyor. Başta bu iki bakanlık olmak üzere, enerji konusunda ilgili kurumların son dönemde ürettikleri strateji dokümanlarına bakıldığında, ağırlıklı olarak arz çeşitliliğine vurgu yapıldığı görülüyor. Bu, enerji ihtiyacının neredeyse yüzde 75'ini dış kaynaklardan sağlayan bir ülke için doğal kabul edilebilir. Bu durum, ülkemizde enerji güvenliğinin arz güvenliği olarak algılanmasını da anlaşılabilir kılıyor. Gelişen ve büyüyen ekonomik yapı da Türkiye'nin enerji güvenliğini ve bu çerçevede enerji bağımlılığını gündemin önemli konularından bir tanesi yapıyor.

Enerji ihtiyacının yerel kaynaklardan, düşük maliyetle karşılanması, kaynak ülke, güzergah ve teknoloji çeşitlendirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi, yurtiçinde ve yurtdışında hidrokarbon kaynaklarının aranıp geliştirilmesi gibi hedefler her dokümanda yer alıyor.

Tüm bunlar, son 10 yılda, Çin'den sonra enerji ihtiyacının en fazla arttığı ikinci ülke konumundaki Türkiye'nin gelişme hedeflerini gerçekleştirme açısından tutarlı hedefler. Akli başında hiçbir kimsenin itiraz edemeyeceği noktalar.

Mesele, bu hedefin nasıl, hangi araçlarla ve ne türde politikalarla elde edileceği noktasında düğümleniyor. Son dönem enerji politikalarına bakıldığında göze çarpan, enerji paketinde çeşitlendirmeye gidilirken bağımlılık noktasında çok da başarılı olunamadığına işaret ediyor. Petrol, doğalgaz ve yeni çözüm olarak sunulan nükleer enerji bağlamında, kaynakları çeşitlendirmekten çok, daha güçlü seviyede bağımlılığa yelken açıldığı görülüyor.

Ülkemizin çevresindeki enerji zengini bölgelerde var olan istikrarsızlık, bölgesel ve küresel krizler ile enerji piyasalarının yapısının Türkiye'yi tek yönlü bir politika izlemeye zorladığı iddia edilebilir. Ama bu iddianın kendisi dahi, enerji sepetinin sadece kaynak çeşitliliği bağlamında değil, aynı zamanda tedarikçi çeşitliliği bağlamında da anlaşılması zorunluluğunun bir tür açık ifadesinden başka bir anlama gelmemektedir. Yerli kaynaklara yönelik yatırım yapılmaması ve bu alanın göz ardı edilmesine mazeret olamaz.

Farklı enerji kaynaklarının üreticilerle tüketiciler arasında en güvenli biçimde akışının sağlandığı ülke konumuna ulaşmayı hedefleyen Türkiye'nin, bu akıştan kendi çıkarları doğrultusunda faydalanmaması enerji güvenliği kapsamında en büyük zafiyetlerden biri olacaktır. Sadece jeopolitik konum ve önemden bahsedip bu önemin getirdiği fırsatlardan maksimum düzeyde faydalanmayı sağlayacak politikalar geliştirilmemesi, amiyane tabirle en basitinden aymazlık olacaktır. Aksi bir durum, üretici komşularla tüketici ortak ve müttefikler arasında sıkışmak anlamına gelecek, Türkiye'nin politikaları bu unsurların politikalarının sadece bir alt unsuru olmaktan öteye geçemeyecektir. Köprü olup köprü geçiş ücretiyle yetinmek ve bunu bir enerji politikası olarak görmek sadece kendini kandırmak olacak; ne ülke ekonomisine ne de jeopolitik ve jeo-stratejik konuma bir fayda sağlayacaktır.

